

Аналіз стану фармацевтичного забезпечення хворих на гіперліпідемічні порушення спектра крові в аптеках м.Луганська

Н.В.Кучеренко

Луганський державний медичний університет, кафедра технології ліків, організації та економіки фармації
Луганськ, Україна

Проаналізовано асортимент аптечних закладів м.Луганська. Встановлено, що препарати кардіологічної групи мають значну частку в асортименті — 20-30%. Гіполіпідемічні лікарські засоби складають у середньому 1-3%. Визначені основні вікові категорії клієнтів аптек, що купують гіполіпідемічні препарати. Досліджено динаміку звернень в аптеки за препаратами даної групи за останні 3 роки, критерії менеджерів аптек при плануванні асортименту, перспективи впровадження в асортимент натуральних лікарських препаратів.

Ключові слова: дисліпопротеїнемії, дисліпідемії, фармацевтичне забезпечення, анкетування, статистичні дослідження.

ВСТУП

Основа успіху лікування будь-якого захворювання — це застосування сучасних та ефективних ліків. Розробка і впровадження інноваційного препарату коштує чимало грошей, цей процес є дуже працездатним і потребує зусиль фахівців суміжних з медициною і фармацією галузей: хіміків, фармакологів, токсикологів, лікарів-клініцистів, біологів тощо [13].

Перед тим як починати налагодження виробництва вже створеного в лабораторних умовах інноваційного лікарського засобу, потрібно провести ряд досліджень, що стосуються попиту на майбутній препарат. І починати слід з вивчення ситуації в регіоні, де планується виробництво і де в першу чергу він буде розповсюджуватися.

Дуже актуальною як для України, так і для всього світу є проблема поширення дисліпо-

протеїнемій (ДЛП) серед дорослого і дитячого населення. За деякими статистичними даними [7], рівень холестерину й атерогенних ліпопротеїнів є підвищеним у близько 60% дорослого населення, а приблизно у 20% людей рівні цих показників відповідають високому ризику розвитку атеросклерозу (АС) й ішемічної хвороби серця (ІХС). За статистикою в Україні більш ніж 6 мільйонів людей страждають на серцево-судинні захворювання [3].

Розповсюдженість стабільної ДЛП в дитячій популяції складає 9,8% серед хлопчиків і 12,6% серед дівчаток [12]. При сімейній гомозиготній гіперхолестеринемії, обумовленій спадковим дефектом гену, що відповідає за катаболізм ліпопротеїнів низької щільності (ЛПНЩ), АС із супутньою ІХС спостерігають у віці 10-20 років [6].

За загальноприйнятою класифікацією D.Fredrickson, дисліпідемії поділяють на типи. Атеросклеротичному ураженню судин відповідають ДЛП Іа, Іб, Іі і ІV типів. При Ііб типі ДЛП найчастіше розвивається АС з його різноманітними клінічними проявами [4,8,11]. Для осіб молодого віку розвиток АС практично повністю залежить від порушень ліпідного обміну. З віком значну роль починають відігравати ураження судинної стінки різного генезу. В осіб молодого віку найчастіше зустрічається Іа тип ДЛП, а похилого віку — ІV тип ДЛП [4].

За допомогою гіполіпідемічної і перш за все гіпохолестеринемічної терапії, в залежності від ефективності та тривалості (за оцінками деяких авторів [2], для досягнення стабілізації і подальшого регресу атерогенезу лікування має тривати не менш ніж 2 роки) можна досягти наступних цілей [1-2, 5, 7, 9, 10]:

1. профілактики АС, якщо лікування проводиться в дитячому віці при наявності сімейних форм гіперліпідемії;
2. затримки подальшого розвитку атеросклеротичних уражень артерій;

3. видалення холестерину з бляшок, що робить їх менш небезпечними в процесі тромботворення;

4. часткової або значущої регресії атеросклеротичних уражень.

Метою дослідження було визначення стану фармацевтичного забезпечення хворих на гіперліпідемічні порушення спектра крові в аптеках м. Луганська, а також виявлення перспектив впровадження в аптечний асортимент нових лікарських препаратів гіполіпідемічної дії, зокрема натурального походження.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вирішення поставлених у роботі завдань була розроблена анкета фармацевтичного працівника. Опитування фармацевтів і провізорів здійснювалось шляхом анонімного анкетування. Дані анкет аналізувалися й оброблялись статистично. У дослідженні використовувались наступні методи — моніторинг, статистичний, логічний та графічний.

Окрім відомостей загального порядку, таких як назва аптечної установи, підпорядкованість, професійні дані спеціаліста, його кваліфікація, анкета містила питання про кількісні параметри асортименту установи, вікову структуру споживачів кардіологічних та гіполіпідемічних препаратів. Аналізувалась також динаміка звернень клієнтів аптек за препаратами даної групи за останні 3 роки. Питання анкети стосувались як синтетичних препаратів, так і натуральних лікарських засобів, зокрема рослинного походження.

Серед критеріїв опитування можна виділити: фактори, що впливають на рішення про покупку препарату; джерело інформації про лікарський препарат для клієнта; інформованість фармацевтичних працівників про побічну дію лікарських засобів гіполіпідемічної дії; мотивацію менеджерів аптек при формуванні асортименту; відомості про наявність в асортименті аптечного закладу біологічно активних добавок (БАД) гіполіпідемічної дії.

Окрім того частина питань анкети передбачала виявлення відповідності дотримання клієнтами аптек рекомендацій лікаря стосовно номенклатури, дозувань і тривалості курсу лікування препаратами гіполіпідемічного профілю.

В анкетуванні брали участь провізори і фармацевти аптек різної форми власності м.Луганська (усього 205 спеціалістів).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Серед учасників анкетування частка провізорів склала 38% (78 спеціалістів), фармацевтів — відповідно 62% (127 спеціалістів). Наші респонденти мали досить високий досвід роботи. Більш ніж половина опитаних мали стаж роботи понад 10 років. Крім того третина респондентів мали вищу і першу кваліфікаційні категорії. Аналіз анкет фармацевтичних працівників виявив наступне. Частка препаратів кардіологічної групи в загальному асортименті аптек складає від 10% до 60% (у середньому 20-30%). Це насамперед пояснюється спеціалізацією і місцезнаходженням аптеки. Переважна більшість респондентів відзначили стабільний (64%) попит на препарати кардіологічної групи. Структура споживчого попиту на кардіологічні препарати за віковими категоріями представлена на рис. 1.

Наведені дані свідчать про те, що найбільшим попитом кардіологічні препарати користуються серед споживачів 40-59 років і 60-79 років.

Слід відзначити, що вікова категорія 40-59 років відповідає працездатному віку людей. А підтримання здоров'я і працездатності населення України є важливою стратегічною метою всієї вітчизняної системи охорони здоров'я.

Аналіз попиту на гіполіпідемічні лікарські препарати свідчить про його стабільність (71%), але в кількісному відношенні їх питома вага — 1-3% від загального асортименту аптеки.

Приблизно дві третини респондентів відзначили збільшення попиту на гіполіпідемічні лікарські препарати за останні 3 роки (69%). Більшість учасників анкетування вказали, що відвідувачі аптек найчастіше купують гіполіпідемічні лікарські препарати за рецептом лікаря (80%).

Серед факторів, що впливають на рішення про покупку ліків гіполіпідемічної дії, найбільш значущими виявились: ціна лікарського препа-

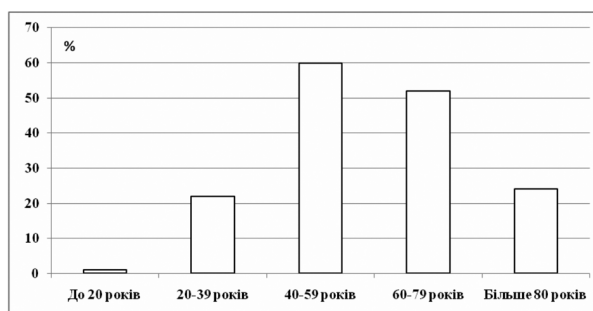

Рис. 1. Структура попиту на кардіологічні препарати клієнтів аптек за віковими категоріями.

рату, його наявність в аптеці, дійсні методики лікування, а також поінформованість лікарів про наявність лікарського препарату в аптеці.

Значна більшість фармацевтичних працівників знають про побічні дії синтетичних гіполіпідемічних лікарських препаратів (85,7%).

Гіполіпідемічні лікарські препарати рослинного або натурального походження представлені в аптеках у порівняно невеликій кількості (до 5%).

Проте, зважаючи на серйозність патологій, пов'язаних з порушеннями ліпідного спектра крові, фармацевтичні працівники не часто беруть на себе відповідальність щодо рекомендацій навіть натуральних гіполіпідемічних засобів. Ніколи не рекомендують — 23,8%, рідко — 33,3%, іноді — 28,6%, часто — 14,3%.

Аналіз попиту на гіполіпідемічні препарати стосовно фармвиробників показав, що відвідувачі аптек надають перевагу імпортним препаратам (52,4%) проти препаратів вітчизняного виробництва (11,9%). Не звертають увагу на країну виробника 35,7% покупців.

БАДи гіполіпідемічної дії відвідувачі аптек купують рідко (2,3% від усіх покупців).

Аналіз критеріїв, якими користуються аптеки при закупівлі лікарських препаратів гіполіпідемічної групи, вказує на превалювання показників ціни, попиту та ефективності лікарських препаратів.

Опитування фармацевтичних працівників показало, що більш ніж половина клієнтів аптек порушують рекомендації своїх лікарів (рис. 2).

Не є секретом той факт, що працівники аптек самі пропонують заміну ліків, виписаних лікарем. Часто це роблять 2,4% респондентів, іноді — 26,2%, рідко — 57,1% і ніколи — 14,3%.

Серед збуджувальних мотивів заміни прописаних лікарем препаратів гіполіпідемічної дії можна виділити: бажання «не втратити клієнта», співчуття до відвідувача аптеки й усвідомлення того, що ціна на ліки дійсно завелика.

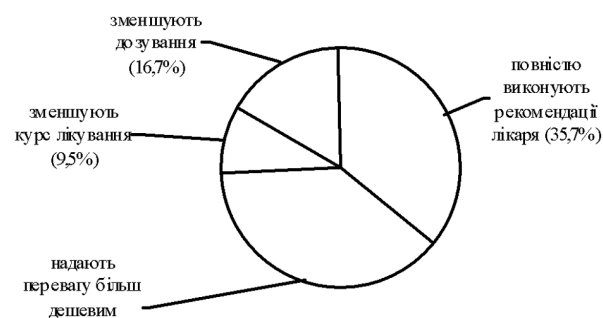

Рис. 2. Аналіз дотримання клієнтами аптек рекомендацій лікаря.

Треба відзначити, що в рамках концепції Належної аптечної практики спеціалісти аптек дають наступні рекомендації клієнтам, що страждають на гіперліпідемічні стани: необхідність ведення здорового способу життя, доцільність нормалізування режиму харчування, відмова від паління і зловживання спиртними напоями, відмова від споживання жирної їжі (дієта), необхідність щоденного заняття фізкультурою, профілактичне споживання полівітамінів, необхідність якомога тривалішого перебування на свіжому повітрі, доцільність періодичного медичного обстеження, включення до раціону харчування рослин з гіполіпідемічною активністю (часнику і хрону), застосування гіполіпідемічних препаратів.

ВИСНОВКИ

1. Препарати кардіологічної групи мають значну частку в асортименті аптек — 20-30%. Гіполіпідемічні лікарські засоби складають у середньому 1-3% від загального асортименту аптечного закладу. При цьому вони користуються стабільним попитом.

2. Вікова категорія споживачів гіполіпідемічних препаратів — 40-59 років — є найбільш представленою у фармацевтичних закладах м. Луганська. При цьому більшість відвідувачів аптек (80%) купують ліки за рецептом лікаря.

3. Фармацевтичні працівники (70%) відзначають збільшення числа звернень в аптеку стосовно гіполіпідемічних лікарських засобів за останні 3 роки.

4. Ефективність і якість лікарських препаратів є основними критеріями для менеджерів аптек при плануванні асортименту закладу.

5. Гіполіпідемічні лікарські препарати представлені в аптеках в основному синтетичними лікарськими засобами. Частка натуральних в їх числі складає 2-3% від загальної кількості.

6. Впровадження в медичну і фармацевтичну практику нових натуральних, зокрема рослинних, гіполіпідемічних лікарських препаратів з механізмом дії, оснований на інгібуванні ключового ферменту синтезу холестерину 3-гідрокси-3-метилглутарил-К₀A-редуктази (механізм дії статинів), є актуальним і вчасним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абідова К.Р. Особливості клінічного перебігу гострого коронарного синдрому при застосуванні гіполіпідемічної терапії // Клінічна фармакологія та фармакотерапія. — 2004. — Т. 8, №2. — С. 19-22.
2. Аронов Д.М. Современные методы лечения атеросклероза // Терапевтический архив. — 1997. — №11. — С. 75-81.

3. Ванханен Н.В. Алиментарные риск- и витаукт-факторы атеросклероза, ишемической болезни сердца и инфаркта миокарда // Здоровоохранение Донбасса. — 1997. — №1. — С. 93-98.
4. Ганджа І.М. Атеросклероз // Лікарська справа. — 1997. — №6. — С. 3-8.
5. Деримедведь Л.В. Применение гиполипидемических препаратов из группы статинов для лечения атеросклероза / Л.В.Деримедведь, Е.Л.Халеева, С.А.Тихонова // Провизор. — 2005. — №22. — С. 25-28.
6. Золотарева Т.А. Роль нарушений обмена холестерина в патогенезе атеросклероза / Т.А.Золотарева, К.Д.Бабов // Український кардіологічний журнал. — 1999. — №5. — С. 76-81.
7. Карпов Р.С. Атеросклероз: некоторые современные вопросы патогенеза, диагностики, лечения и профилактики / Р.С.Карпов, В.А.Дудко // Клиническая медицина. — 1999. — №12. — С. 9-13.
8. Кульчицкий О.К. Диагностика дислипидемий и проблема атерогенеза / О.К.Кульчицкий, С.Н.Новикова // Журнал практичного лікаря. — 2003. — №5. — С. 24-28.
9. Лутай М.И. Дислипидемия как фактор риска ишемической болезни сердца. Роль фибратов в лечении дислипидемии // Український кардіологічний журнал. — 1999. — №1. — С. 81-84.
10. Симвастатин при лечении больных с первичной гиперхолестеринемией: переносимость и эффективность суточных доз 10-80 мг / А.В.Сусеков, Е.Ю.Соловьева, Т.А.Рожкова и др. // Кардиология. — 2002. — №1. — С. 33-36.
11. Сусеков А.В. Гипертриглицеридемия как фактор риска развития атеросклероза / А.В.Сусеков, В.В.Кухарчук // Терапевтический архив. — 1997. — №9. — С. 83-88.
12. Уровень липидов крови и динамика их изменений у детей из семей с отягощенной по атеросклерозу наследственностью / И.А.Ковалев, Г.П.Филиппов, Н.М.Желтоногова и др. // Кардиология. — 1998. — Т. 38, №9. — С. 26-31.
13. Фармацевтичні та медико-біологічні аспекти ліків: Підручник для слухачів інститутів, факультетів підвищення кваліфікації фахівців фармації. У 2 т. Т. 1 / За ред. І.М.Перцева, І.А.Зупанця. — Х.: Вид-во УкрФА, 1999. — 464 с.

Н.В.Кучеренко. Анализ состояния фармацевтического обеспечения больных с гиперлипидемическими нарушениями спектра крови в аптеках г. Луганска. Луганск, Украина.

Ключевые слова: дислипидемии, дислипидемии, фармацевтическое обеспечение, анкетирование, статистические исследования.

Проанализирован ассортимент аптечных учреждений г. Луганска. Установлено, что препараты кардиологической группы имеют значительную долю в ассортименте — 20-30%. Гиполипидемические лекарственные средства составляют в среднем 1-3%. Определены основные возрастные категории клиентов аптек, которые покупают гиполипидемические препараты. Исследованы динамика обращений в аптеки за препаратами данной группы за последние 3 года, критерии менеджеров аптек при планировании ассортимента, перспективы внедрения в ассортимент натуральных лекарственных препаратов.

N. V.Kucherenko. The analysis of pharmaceutical maintenance condition of patients with hypolipidemic infringements of blood spectrum in drugstores of Lugansk. Lugansk, Ukraine.

Key words: dislipoproteinemia, dislipidemia, pharmaceutical providing, questionnaire, statistical researches.

The assortment of Luhansk drugstores has been analyzed. The cardiologic group medicine was found to place a considerable part in the assortment — 20-30%. Hypolipidemic medicine was 1-3%, in average. The basic age populations, buying hypolipidemic medicine, have been determined. The dynamic of drugstores visits for the medicine during last 3 years as well as the criteria of drugstore managers planning the assortment and the perspectives of natural medicine involvement in drugstore assortment have been studied.

Надійшла до редакції 08.10.2010 р.